

До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.134
Львівського національного університету імені Івана Франка,
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

професорки кафедри іноземних мов і культури фахового мовлення
Львівського державного університету внутрішніх справ

ЗЕЛЕНСЬКОЇ ОЛЕНИ ПІМЕНІВНИ

на дисертаційну роботу

ГОРОДИЛОВСЬКОЇ МАРІЇ ТАРАСІВНИ

**«ІММІГРАЦІЙНІ АКТИ КОНГРЕСУ США В КОДОВОМУ,
ІНФОРМАЦІЙНОМУ ТА КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРАХ
(ЛІНГВОСЕМІОТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ)»**,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 035 «Філологія»

з галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

1. Актуальність теми дослідження

Лінгвістика кінця ХХ – початку ХХІ століть йде по шляху від «чистої», «іманентної» лінгвістики до відкритої для зовнішніх впливів лінгвістики, яка вільно інтегрує з іншими науками, до лінгвістики антропологічної. Поява нових лінгвістичних напрямів пов'язана з бажанням пояснити мову як глобальний засіб комунікації, всебічно описати її в усіх її проявах.

Починаючи з середини ХХ століття, в лінгвістиці отримало широке розуміння мови як знакової системи, а одиниць мови та їх сукупності як різного роду знаків. При такому підході до мови та її одиниць поняття знака та одиниці знака практично співпадають. Мова, знак дозволяють передавати інформацію у символічному вигляді, зручному для її інтерпретування та використання. Сучасна лінгвосеміотика отримує нові вектори дослідження семіозису, “процесу, у якому щось функціонує як знак” (Morris Ch.), який пов'язаний з етносвідомістю, культурою народу, архетипами колективного позасвідомого. Питання дослідження природи мовних знаків та символів, їхньої типології, синтактики та прагматики, а також їх визначення залишаються актуальними в лінгвосеміотиці. Семіотику можна розглядати в структурному аспекті (вивчення процесу руху від форми до змісту), комунікативному аспекті (рух від змісту до форми, що повторює шлях породження повідомлення людиною) та соціальному аспекті (різноманітні контексти функціонування знаків, що використовуються в суспільстві). Семіотика має великі можливості як у поясненні природи мови, так і в плані відкриття нового знання про свій об'єкт.

Актуальність дослідження зумовлена фактом інтеграції цілої низки наукових напрямів сучасного лінгвістичного знання в процесі дослідження феномена імміграційного акта, релевантного для сучасного етапу розвитку суспільства. Залучення лінгвосеміотичного підходу до дослідження імміграційних актів США пояснюється необхідністю виявлення специфіки актуалізації мовного знака в процесі концептуалізації дійсності, що виявляється на рівні взаємодії концептуальних і семіотичних галузей репрезентації. Вибір матеріалу для дослідження є логічним, оскільки США – найбільша у світі щодо іммігрантів країна, розвиток якої протягом століть був пов'язаний з напливом нових переселенців і необхідністю державного регулювання цього процесу. Тож, питання регулювання імміграційних процесів завжди були в центрі уваги американського суспільства, що знаходило своє втілення у прийнятті відповідних для кожного етапу розвитку країни імміграційних актів. Беручи до уваги той факт, що імміграційні процеси характерні сьогодні для багатьох країн, дисертаційне дослідження видається вчасним, важливим і перспективним.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їхня достовірність

Оцінюючи ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, варто наголосити на достатньому обсязі опрацьованої теоретичної бази праць вітчизняних та зарубіжних дослідників. Була використана спеціальна література, що охоплює монографії, матеріали періодичних наукових видань та Інтернет ресурсів (216 позицій), лексикографічні джерела (39 позицій), законодавчі та нормативні документи (3 позиції) тощо. Корпус дослідження містить тексти імміграційних актів (101 акт), які прийняв Конгрес США протягом XVIII-XXI століть (до червня 2023 р.). Обсяг бібліографічного та фактологічного матеріалу забезпечує достовірність і об'єктивність результатів роботи. На основі аналізу теоретико-методичних підходів науковців Городиловська М.Т. запропонувала авторське визначення імміграційного акта як вербальної знакової форми та визначила його основні змістовні характеристики, змодельовала жанр імміграційного акта як лінгвосеміотичну реальність.

Рецензована робота відрізняється злагодженістю, переконливістю та оригінальністю авторської концепції, широтою проблематики, глибоким аналізом мовного матеріалу, вмілим використанням різних методик аналізу. Дисертація має логічну структуру, розкриває сучасні підходи до вирішення питань, які полягають в науковому обґрунтуванні теоретичних і методичних положень, розробленні практичних рекомендацій щодо застосування лінгвосеміотичної інтерпретації у подальших працях, що стосуються лінгвосеміотики. Мета і завдання дослідження відповідають обраній темі, предмет та об'єкт дослідження визначені правильно, зміст роботи забезпечує досягнення поставленої мети та розкриття обраної теми в повному обсязі.

Зазначене вище засвідчує достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій роботи.

3. Новизна наукових положень і одержаних результатів

Вірогідність наукових положень, результатів, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі Городиловської М.Т., їх високий рівень обґрунтованості і достовірності зумовлені адекватно обраними науково-методичними підходами до вирішення поставленої мети і завдань, достатнім обсягом досліджуваного матеріалу, використанням комплексу правильно дібраних сучасних високоінформативних, взаємодоповнюючих методів дослідження та відповідним статистичним аналізом цифрових показників.

У процесі виконання наукової роботи використано низку методів, а саме: метод лінгвосеміотичної інтерпретації для опису типів кодів, які застосовують законодавці, щоб зробити доступним предметний світ іммігрантів (кодовий вимір); встановлення зв'язків різних типів кодів, які дозволяють визначити конкретний предмет актування (інформаційний вимір); виявлення місця імміграційних актів у просторі правової культури шляхом аналізу лінгвопрагматичних засобів (культурний вимір); описовий метод для опису жанрової природи імміграційного акта; етимологічний і компонентний аналізи для опису наріжних кодів імміграційного акта; автоматизований контент-аналіз для виявлення та систематизації інформаційного вмісту актів; лінгвопрагматичний аналіз для виявлення місця імміграційних актів у просторі правової культури.

Підкреслюється той факт, що розроблена модель лінгвосеміотичного дослідження законодавчого дискурсу, зокрема імміграційних актів Конгресу США кінця XVIII – початку XXI століть, які становлять складову тріади закон – Новий світ – іммігрант і є визначальними для тлумачення процесів регулювання питань імміграції в США в законодавчому дискурсі.

Гідним уваги є авторське переконання, що семіотичний підхід до проведення дослідження імміграційних актів дозволяє визначити загальні умови, за яких правова система спроможна генерувати й транслювати інформаційно-культурні смисли шляхом продукування різних жанрів правового дискурсу, до складу якого входить законодавчий дискурс, що є процесом використання мови суб'єктами права в ситуації правової комунікації, який залежить від рівня правової культури, юридичного досвіду та потреб суб'єктів правового спілкування.

Дисертантка обґрунтовує правомірність і доцільність виокремлення нової галузі – правова лінгвосеміотика, що вимагає поєднання підходів філології права та семіотики права, об'єктом дослідження якої пропонує вважати вербальні знакові системи, представлені історично сформованою сукупністю жанрів правового дискурсу.

Цікава, на наш погляд, є думка, що лінгвосеміотична інтерпретація, яка тлумачиться як результат семіозису (знакодії акта на цільового отримувача) та як техніка дослідження семіозису, дозволяє вести наукову процедуру семіотичного аналізу довільної складності, що веде до загальнозначущого результату та забезпечує шлях формування методології гуманітарно-філософського знання; знакова теорія мови (лінгвосеміотика) дозволяє побачити найсуттєвіші риси мови як у змістовно-функціональному плані, так і в будові мови. Лінгвосеміотична інтерпретація імміграційних актів ґрунтується на каноні детермінованості тлумачення знака потребам соціуму (моделлю правової реальності) та каноні комплексності (врахування всіх вимірів дії знака), які дисертантка вважає нормативними в галузі правової лінгвосеміотики.

Дисертантка пропонує своє визначення жанру імміграційного акта як одного із жанрів законодавчого дискурсу із застосуванням двох підходів: соціориторичного та лінгвосеміотичного – вербальна знакова форма (текст), який у правовому соціальному інституті діє як складний регуляторний знак – закон, що стосується явища імміграції, і його знакодія (семіозис) характеризується кодовим, інформаційним і культурним вимірами. Кожний імміграційний акт створює нове знання про імміграцію.

Здійснений детальний і скрупульозний аналіз кодового виміру акта, двох визначальних для імміграційного акта кодів – генеративного та метамовного, динаміки змін у генеративному кодуванні імміграційних актів, метамовне кодування імміграційних актів, що передбачає застосування термінологічних одиниць на позначення ключових суб'єктів імміграційного закону, які дисертантка називає наріжними кодами. Усього в імміграційних актах, які Конгрес США прийняв з 1790 року до червня 2023 року, було використано шість основних наріжних кодів (*alien, immigrant, foreigner, refugee, asylee-seeker/asylee, displaced person*), термінологічні гнізда яких поповнювалися новими термінологічними одиницями.

Визначені ключові ознаки в семантичній структурі термінів, які є наріжними кодами для позначення особи-чужинця в імміграційних актах: наявність громадянства іншої держави або документа про постійне місце проживання; вільне волевиявлення перебувати в США, бажання перебувати в США, яке не залежить від волі особи; наявність наміру постійного проживання в США; наявність тимчасового проживання в США.

Позитивної оцінки заслуговує детальний аналіз жанрових параметрів імміграційних актів в інформаційному вимірі, який визначають зв'язки наріжних кодів з референтними полями лексичних одиниць, що окреслюють предмет актування. Сім референтних полів (*law, state, time, politics, behavior, person, North America*), виявлених за допомогою програми лінгвістичного контент-аналізу TROPES взаємопов'язані та формують уявлення про те, що текст імміграційного акта є законодавчим документом і знаком у правовій

культури США. Виокремлено універсальні та унікальні лінгвоінформаційні зв'язки референтних полів. Останні містять десять тематичних груп. Такий підхід до дослідження уможливорює підтвердження думки, що мова є механізмом пізнання, обслуговує у даному випадку своїми ресурсами правове життя суспільства, стає його своєрідним пізнавальним відображенням.

Увага приділена культурному виміру семіозису імміграційних актів, що передбачає виявлення місця імміграційного акта в просторі правової культури шляхом аналізу засобів, що відображають регулятивну функцію, яку виконує акт. Без сумніву, правові норми в межах правовідносин треба розглядати контекстуально, в рамках культури та ідеології суспільства, а також беручи до уваги характеристики суб'єктів правотворчої діяльності.

За результатами дослідження отримали подальший розвиток низка вагомих положень, а саме:

- імміграційний акт є знаком у просторі правової культури, знакодія якого характеризується кодовим, інформаційним та культурними вимірами (п. 1.1.2.);

- для теорії мовленнєвих актів вагомим є обґрунтування зв'язку лінгвопрагматичного та лінгвосеміотичного підходів до інтерпретації вимірів семіозису, який полягає у встановленні відношення між інформаційними синтагмами та комунікативними прагматичними смислами тексту (п. 5.2.);

- представлено тлумачення кодового, інформаційного та культурного виміру семіозису досліджуваного жанру імміграційного акта на основі розуміння, що онтологічна єдність інформаційних процесів у природі і суспільства зумовлена дією знаків (п. 2.2.1.);

- доведено, що імміграційний акт є перформативом, комунікативна інтенція якого спрямована на введення в дію конкретних моделей правомірної поведінки чужинців, що прибувають чи проживають у США (п. 5.1.);

- виявлено та описано такі типи мовленнєвих актів, як регулятиви-повідомлення, регулятиви-застереження та регулятиви-приписи, показано їхній зв'язок з інформаційними синтагмами (п. 5.1.).

Усі елементи наукової новизни сформульовані коректно, рівень їх обґрунтованості відповідає нормативним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

4. Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання

Практична цінність результатів роботи полягає в обґрунтуванні здобувачкою конкретних методик і рекомендацій щодо лінгвосеміотичного дослідження жанру імміграційного акта, що входить до палітри жанрів законодавчого дискурсу. Нові наукові результати, отримані дисертанткою, мають суттєве значення для філологічної науки і практики лінгвістичного аналізу.

Результати дисертаційного дослідження можна використати:

– в практиці викладання таких гуманітарних дисциплін, як курс з лексикології (розділи «Критерії виділення мовних одиниць», «Методи дослідження лексики»), спецкурси «Сучасні методи лінгвістичних досліджень», з лінгвокраїнознавства, лінгвосеміотики, лінгвістичної прагматики, дискурсознавства, лінгвістики тексту й лінгвокультурології;

– у викладанні англійської фахової мови для юристів, а також для тих, хто цікавиться питаннями комунікаційної взаємодії в процесі правового регулювання;

– для укладання спеціальних словників правової метамови.

Укладені додатки можна використати як довідковий матеріал для подальшого дослідження імміграційних актів США в мовознавчому та правознавчому контекстах, у співставних дослідженнях, оскільки багато країн сьогодні мають всі ознаки сучасного міграційного суспільства, а міграційний рух виступає своєрідним двигуном соціальних і лінгвістичних процесів.

5. Повнота викладу результатів дослідження у наукових фахових виданнях

За результатами наукового дослідження опубліковано 14 наукових праць загальним обсягом 2,83 др. а., з яких 2,67 др. а. належать особисто автору, у тому числі 5 праць у наукових фахових виданнях: 1 стаття у зарубіжному спеціалізованому виданні, 1 стаття у співавторстві у науковому фаховому виданні України, 3 статті у наукових фахових виданнях України (1,75 др. а., з яких 1,58 др. а. належать особисто дисертантці), 9 праць (1,08 др. а.) апробаційного характеру. Якість публікацій здобувачки відповідає нормативним вимогам, що встановлені для здобуття наукового ступеня доктор філософії.

6. Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз змісту дисертаційної роботи та публікацій здобувачки ступеня доктор філософії Городиловської М.Т. дає можливість стверджувати, що прояви академічної недоброчесності відсутні (плагіат, самоплагіат, фальсифікація, фабрикація тощо). При формуванні тексту наукової роботи, наукових публікацій, тверджень, аналітичних, статистичних даних у роботі є посилання на джерела інформації. Загалом дисертаційна робота відповідає вимогам Закону України «Про авторське право і суміжні права».

7. Ідентичність тексту анотації та основних положень дисертації

Порівняльний аналіз тексту анотації та основних положень дисертаційної роботи Городиловської М.Т. підтверджує їхню відповідність. Анотація не містить інформації та матеріали, які б були відсутні в тексті роботи. Обидва документи оформлені та укладені відповідно до вимог, встановлених Міністерством освіти і науки України.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту і оформлення дисертаційної роботи

Рецензована робота написана в цілому на досить високому науково-теоретичному рівні і містить ретельний і скрупульозний аналіз великого мовного матеріалу, але разом з тим можна висловити автору деякі побажання і зробити певні зауваження. Вони носять, без сумніву, дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки роботи Городиловської М.Т., а є лише ґрунтом для обговорення та роздумів.

1. До прийняття в 1776 р. представниками Сполучених Штатів Америки на Континентальному конгресі (Continental Congress) Декларації незалежності, що було народженням американської держави, ніякої імміграційної політики не існувало, тому що не існувало самої держави. Тим не менше, в Декларації підкреслювалося, що народ тринадцяти північноамериканських колоній не відмовляється від спорідненості зі своїми «британськими побратимами» – “... our British Brethren” (The Declaration of Independence). У Декларації вже йдеться мова про натуралізацію іноземців – He has endeavoured to prevent the Population of these States; for that Purpose obstructing the Laws for naturalization of Foreigners; refusing to pass others to encourage their migrations hither, and raising the Conditions of new appropriations of Lands (Він намагається запобігти заселенню цих штатів, перешкоджаючи з цією метою дії законів про натуралізацію іноземців, відмовляючись запровадити інші закони, щоб заохотити переселення сюди, та ускладнюючи умови нових наділень землею.).

Нам видається, що було б доцільно почати дослідження з цього основоположного документа, який, фактично, поклав початок імміграційної політики та діяльності імміграційних служб США, появи імміграційних актів і містить важливі для теми дисертації положення і терміни.

2. На протязі більше ніж двохсотлітньої історії імміграційної політики США її цілі, задачі та методи проведення мінялися у відповідності з інтересами розвитку економічної системи, внутрішньо та зовнішньополітичного положення США, культурологічного стану і ставлення до іммігрантів в американському суспільстві, тобто завдання у конкретний історичний період з обслуговування та захисту соціально-прийнятних інтересів змінювалися. Дисертація містить деяку інформацію про події, що відбувалися в країні та світі, які вплинули на прийняття того чи іншого імміграційного акту.

Проте, ми вважаємо, що недостатня увага приділена причинам появи на кожному етапі імміграційної політики США нових термінів для позначення особи чужинця, крім скажімо, alien. Наприклад, з'являються нові терміни у XIX столітті: refugee, immigrant, not a citizen, foreigner, unlawful immigrant, etc.; у XX столітті: qualified alien; у XXI столітті: principal alien, sponsored alien, etc. Але пояснення причин їх застосування, окрім наприклад, словникових

визначень, прикладів вживання в імміграційних актах не дається. Важливо було б визначити, чому Конгрес у кожному випадку вживав певні терміни, наприклад, у “Immigration and Nationality Act” (1965) з’явився термін an illegal alien (any alien who is convicted of a felony who is in the United States unlawfully ...), хоча з історії США відомо, що такі іноземці були й у попередні десятиліття.

Видається також важливим зазначити, які культурні, політичні, економічні тощо процеси є підставами для прийняття того чи іншого акта, а не просто коротко охарактеризувати зміст імміграційного акта. Адже тема дисертації передбачає інформаційний та культурний виміри. Наприклад, Chinese Exclusion Act (1882) – передбачає заборону на 10 років приїжджати до США робітникам з Китаю. Більше інформації немає. А справа в тому, що в кінці XIX століття американське ставлення до Китаю стало гіршим через фактор китайської імміграції в США, що викликало антикитайські настрої в Каліфорнії, де китайці в 1880-их роках склали вже 9%, і американці бачили в китайській імміграції загрозу ринку робочої сили. Чи Chinese Exclusion Act (1888) – повна заборона імміграції з Китаю. Ці причини викликали прийняття зазначених імміграційних актів та уможливили використання наріжних кодів з одиницями різних референтних полів, що й досліджується в дисертаційній роботі.

Причину можна охарактеризувати як самостійну цінність, що забезпечує принципову можливість наукового знання співпадати з об’єктивною реальністю. Тому проблема теорії доказування була і залишається актуальною.

3. На с. 56 дисертантка допустила логічну помилку, зазначивши, що «оскільки в процесі передавання знання перетворюються в інформацію, тому другий вимір семіозису виправдано іменуємо інформаційним». Знання є завершальним елементом у ланцюжку перетворення даних і інформації. Знання завжди являють собою усталений факт, що можна використовувати на протязі довгого періоду часу. Знання – найважливіший елемент, тому що мають максимальну користь для досягнення цілі.

4. Ми не можемо погодитися з думкою, що правовий дискурс має лише дві основні функції: інформувальну (комунікативну) та функцію примусу (с. 37 дисертаційної праці). Не всі акти виконують функцію примусу. Наприклад, с. 130 дисертаційної праці: Immigration and Naturalization Service Data Management Improvement Act (2000) – за допомогою електронної системи здійснюють запис чужинців, які в’їжджають/виїжджають до/з США та класифікують їх на іммігранта та неіммігранта; с. 131 Child Citizenship Act (2000) – один із батьків, який є громадянином США, може подати заявку на натуралізацію та отримати сертифікат тощо. Наведені приклади не містять функцію примусу.

Виходячи з функцій права (право – система загальнообов’язкових формально визначених правил поведінки загального характеру, що

встановлює й охороняє держава для регулювання суспільних відносин), серед яких, окрім зазначених вище, є регулятивна, гносеологічна, стратегічна, орієнтаційна, кодова, охоронна тощо функції, нам видається логічно додати до зазначених дисертанткою функцій правового дискурсу ще регулятивну, оскільки правові тексти, що кодують цей дискурс, забезпечують чітку організацію суспільних відносин, їх функціонування і розвиток відповідно до потреб суспільного прогресу; гносеологічну, тому що правові тексти є джерелом пізнання зафіксованих у них закономірностей розвитку суспільства, зокрема в США; орієнтаційну, оскільки правові тексти орієнтують людей на позитивні правові установки, правомірну поведінку; стратегічну, оскільки правові тексти містять нормативно зумовлені комунікативні стратегії і тактики взаємодії для досягнення комунікативних цілей; кодову, тому що вона стосується створення спеціальної мови, ефективною для виконання цілей і задач інституційної діяльності, та охоронну, тому що інформація, що передається в правових текстах, спрямована на захист позитивних суспільних відносин шляхом усунення соціально шкідливих і небезпечних діянь людей, відновлення порушених прав суб'єктів. Ці функції є взаємопов'язаними та взаємозумовленими, вони проявляються в діях його учасників і смислах спілкування, що реалізуються, і їх треба розглядати як такі, оскільки передбачається створення нормативного контексту взаємодії учасників дискурсу, жанрова типізація дій, що повторюються, просування соціокультурних цінностей і пріоритетних цілей, наступність інституційного досвіду та його вираження в символічних структурах права, створення спеціальної мови, що оптимізує взаємодію в межах інститутів, що склалися.

На с. 58 у висновках до розділу дисертантка зазначає, що законодавчий дискурс США має дві основні функції: інформативну та примусу, хоча в тексті розділу про це не йдеться мова. Раніше вона говорила про правовий дискурс, що має ці дві функції (с. 37). Проте, ми вважаємо це правомірним, оскільки законодавчий дискурс є підтипом правового, про що докладно описується на сс. 33-35.

5. На наш погляд, вимагає деякого уточнення поділ загальних зв'язків референтних полів з наріжними кодами на універсальні, що стосуються всіх імміграційних актів, та унікальні, притаманні лише конкретному імміграційному акту. Наприклад, на с. 129 мова йдеться про Chinese Exclusion Act (1882), лінгвоінформаційні зв'язки референтних полів якого відносяться до універсальних (MASTER ↔ USA ↔ REPORT ↔ CHINESE PASSENGERS): зв'язок референтних полів покладав обов'язок на капітана корабля зареєструвати всіх пасажирів з Китаю, яких переправляли в США. Видається, що тут дається особлива, нова інформація, притаманна конкретному імміграційному акту, вона більше не повторюється. Порівняємо його з тим же актом (Chinese Exclusion Act (1882)) (с. 136), де лінгвоінформаційні зв'язки референтних полів (CHINA ↔ PERSON ↔ USA ↔ IDENTIFICATION) вже

відносяться до унікальних, в якому також дається особлива, нова інформація, притаманна цьому імміграційному акту (кожного китайця (неробітника), який прямує до США, повинен ідентифікувати уряд Китаю); або з Steerage Act (1819), де лінгвоінформаційні зв'язки референтних полів (CAPTAIN/MASTER ↔ MANIFEST ↔ PASSENGER) також відносяться до унікальних (у капітана корабля є обов'язок оформити список всіх пасажирів, які прибули до США). Яка різниця між цими прикладами?

Або яка різниця між Immigration and Naturalization Service Data Management Improvement Act (2000) (с. 130), лінгвоінформаційні зв'язки референтних полів якого відноситься до універсальних (ELECTRONIC SYSTEM ↔ REPORT ↔ ALIEN ↔ CLASSIFICATION) (з допомогою електронної системи здійснюється запис чужинців, що в'їжджають/виїжджають до/з США та класифікують їх на іммігрантів і неіммігрантів) та тим ж актом (с. 139), де лінгвоінформаційні зв'язки референтних полів вже відносяться до унікальних (ELECTRONIC SYSTEM ↔ ALIEN ↔ ARRIVAL ↔ DEPARTURE ↔ DATA) (до електронної системи вносили відомості про прибуття та відправлення чужинців)?

Між іншим, універсальні зв'язки референтних полів з наріжними кодами також можна поділити на певні групи, наприклад, референтні поля, що стосуються в'їзду/виїзду чужинців до/з США; чи умови для отримання громадянства тощо.

6. На с. 170 дисертаційної роботи мова йдеться про процедуру актування, дисертантка стверджує, що діяльність актування є мовленнєвою діяльністю, яка супроводжується дотриманням усталених правил та створює правила, які визначають форми поведінки соціальної групи іммігрантів. Нам видається, основуючись на прикладах на сс. 174-182, що сюди також варто додати правила, які визначають форми поведінки посадових осіб та різних установ, що мають відношення до імміграційних процесів і беруть у них безпосередню участь.

7. Видається, що доцільно дати детальніше тлумачення правової культури (Розділ 5), яка є сукупністю знаків, в яких закладена не просто правова інформація. Оскільки культура розглядається як інформаційна система, що зберігає та передає соціально значиму інформацію, вона розуміється як основна знакова система, що виконує функцію відбору та структурування інформації, а в рамках інформаційно-семіотичного підходу правова культура розглядається як сукупність знакових систем, так звана багаторівнева знакова система, сукупність культурних кодів, в яких втілюється (кодується) інформація, що в ній міститься.

9. Загальний висновок і оцінка дисертації

Аналізуючи наукову роботу та враховуючи актуальність теми дисертації, необхідно зазначити, що вищенаведені міркування не знижують наукову та практичну цінність роботи, не заперечують суті самого

дослідження, не позначаються на вагомості розробленої дисертанткою теми, на обґрунтованості положень дисертації, на достатньо високому рівні виконання дослідження, а лише свідчать про науковий потенціал роботи. Авторка, безумовно, добре володіє сучасними методами і прийомами лінгвістичного аналізу, на основі якого доходить певних цікавих теоретичних висновків. На наш погляд, окремі з міркувань авторці доцільно врахувати у своїй подальшій науковій праці. Анотація й опубліковані Городиловською Марією Тарасівною наукові праці відповідають змісту дисертації, відображають суть основних наукових напрацювань і отриманих результатів. Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дисертаційна робота Городиловської Марії Тарасівни на тему «Імміграційні акти конгресу США в кодовому, інформаційному та культурному вимірах (лінгвoseміотична інтерпретація)», є завершеною, комплексною, самостійною роботою, що містить нові логічно обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують поставлені наукові завдання і мету. Робота за своїм змістом та фаховим спрямуванням відповідає галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», вимогам, які встановлені в «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка – Городиловська Марія Тарасівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри іноземних мов
і культури фахового мовлення
Львівського державного університету
внутрішніх справ

Олена ЗЕЛЕНСЬКА